

FACTORII MEDIULUI ȘI SĂNĂTATEA POPULAȚIEI

Vasile GUTULEAC, Corina BLACHNO, Constantin MUHA

Cuvinte cheie: factori genetici, maladii transmisibile genetic, factori de mediu, pisaje, poluare, analiză ecologică și geochimică.

Mots-clé: facteurs génétiques, maladies transmissibles génétiquement, facteurs d'environnement, paysage, pollution, analyse écologique et géochimique.

Les facteurs d'environnement et la santé de la population. Parmi les maladies qui affectent la santé des gens, on remarque les maladies endogènes, liées aux facteurs génétiques et qui se transmettent de manière héréditaire, et les maladies exogènes, qui dépendent des conditions de l'environnement géographique et social.

Les affections transmises génétiquement sont liées à des particularités héréditaires de la personne en question, qui déterminent une certaine prédisposition de l'individu pour contacter une maladie particulière. Cette maladie peut se déclencher sous l'influence de certains facteurs sociaux et naturels. Parmi les maladies transmises génétiquement, on doit mentionner : le bec de lièvre, le glaucome, la cataracte, le diabète hypophysaire, le diabète sucré, la schizophrénie, le daltonisme, etc.

Un grand nombre d'affections humaines font partie des maladies exogènes qui, à leur tour, dépendent des facteurs de l'environnement géographique et social, dont les plus importants pour la santé des gens sont : le relief, le climat, le sol, les eaux continentales, les particularités des plantes et des animaux. A part ces facteurs, on peut distinguer les groupes des facteurs géophysiques et géochimiques.

Il existe un classement des maladies en fonction de leur cohérence par rapport aux facteurs de l'environnement : *des affections hasardeuses, des affections liées à l'action des facteurs de l'environnement naturel, des affections liées à l'action des facteurs technologiques.*

A partir de l'analyse conjuguée des indices sommaires de pollution technologique (Zc), du danger écologique (Pj) et des indices de l'état de santé (Bx – indice intensif de maladie sur 100.000 habitants) on apprécie l'état médico-écologique des paysages sélitèbes. Les recherches écologiques concernant les paysages régionaux nous ont permis de déterminer chaque forme nosologique (des maladies) sur le fond des unités de paysage, vu les facteurs d'environnement. On a mis en évidence que le pourcentage des maladies de la population rurale est plus élevé dans le cas des paysages appartenant à la classe Ca (steppe herbeuse) et plus réduite dans le cas des paysages appartenant à la classe acide (steppe avec forêt, forêts de feuillages et mélangées).

Une analyse complexe médicale et géochimique nous a permis d'établir une corrélation entre les maladies d'alopécie des enfants (le cas Cernăuți, 1988) et les facteurs polluants de l'environnement qui ont agi de manière synergique (oligoéléments toxiques, composés organiques, radio-nuclides). Dans les limites de la ville, on a établi les indices intégraux du danger écologique ($I_p > 50$), ce qui prouve que la valeur respective représente une limite qui, une fois dépassée, produit des modifications biologiques majeures dans l'organisme.

L'analyse écologique et géochimique a permis l'évaluation de l'état de l'environnement dans la région analysée, ce qui nous a conduit à établir un modèle systémique de monitoring du degré de pollution, dans le but de trouver les méthodes les plus adéquates de prévention et de lutte contre les processus de pollution de l'environnement.

L'objectif principal des recherches futures concernant les paysages naturels ou anthropiques consiste dans l'élaboration de quelques nouveaux principes et méthodes d'optimisation des qualités écologiques et géochimiques des paysages, fait qui peut se réaliser par une législation adéquate, capable de contrôler et de limiter l'influence des communautés humaines sur l'environnement.

Printre bolile care afectează sănătatea omului, se evedențiază cele endogene legate de factorii genetici și se transmit ereditar și cele exogene care depind de condițiile mediului geografic și social.

Afecțiunile transmise genetic sunt legate de particularitățile ereditare ale strămoșilor persoanei și creează predispoziția acesteia la unele boli. Acestea se pot declanșa sub influența unor factori sociali și naturali. Printre bolile transmise genetic sunt: buza de iepure (defecte în dezvoltarea țesutului de la buze), glaucomul, cataracta, diabetul hipofizar, diabetul zaharat, schizofrenia, daltonismul etc.

Un număr mare de afecțiuni umane fac parte din cele exogene, care la rândul lor, depind de factorii mediului geografic – naturali (fizico-geografici) și sociali. Printre factorii mediului ambiant care influențează asupra sănătății omului, un rol important îl au relieful, clima, solul, apele continentale, particularitățile lumii vegetale și animale. În afară de aceștia – putem diferenția grupele factorilor geofizici și geochimici. Unii dintre acești factori au o influență directă asupra omului, iar alții – indirectă. În fiecare situație concretă, asupra organismului uman se pot exercita și influența diferiți factori. În cazul amplasării bolilor la grupul respectiv, care este legat de acțiunea anumitor factori (geofizici, geochimici) noi acceptăm influența unor factori sau unui grup de factori ca fiind principali. De asemenea, trebuie să menționăm faptul, că factorii social-economici prezintă numai condițiile în care se desfășoară boala.

Există o clasificare a bolilor, după caracterul coerenței lor față de factorii mediului.

Clasificarea lor are următoarea structură:

I. Afecțiuni întâmplătoare:

- 1) afecțiunile ereditare, răspândite (ubicvitare);
- 2) afecțiunile ereditare regionale;

II. Afecțiunile legate de acțiunea factorilor mediului natural:

- 1) de factorii geofizici;
- 2) de factorii geochimici;
- 3) de proprietățile regimului alimentar;
- 4) infecțioase și parazitare care sunt generate de agenții patogeni sau de produsele lor toxice;
- 5) legate de contactul cu plante otrăvitoare și alergeni de aceeași proveniență;
- 6) traumatismul legat de cataclismele naturii (cutremure, viituri, alunecări de teren etc.)

III. Afecțiunile legate de acțiunea factorilor tehnogeni:

- 1) de factorii fizici tehnogeni;
- 2) de factorii chimici tehnogeni;
- 3) de alergenii de proveniență tehnogenă;
- 4) de utilizarea în alimentație a produselor sintetice;

5) de traumatismul legat de activitatea din producție a omului, de mijloace de transport și criminalitate.

Să analizăm factorii cei mai importanți ai mediului înconjurător care influențează asupra sănătății omului.

În baza analizei conjugate a indicilor sumari de poluare tehnogenă (Zc), a pericolului ecologic (Pj) și indicilor stării sănătății (Bx – indice intensiv de îmbolnăvire, la 100.000 locuitori) se apreciază starea medico-ecologică a landschafturilor selitebe. Cercetările ecologo-landschaftice regionale (folosind analiza plurifactorială) a permis să determinăm fiecare formă nozologică (de boli) pe fondul unităților de landschaft, având în vedere factorii de mediu (conținutul elementelor majore și oligoelementelor, condițiile de mediu acid-bazic și oxidant-reducător, gradul de poluare și autoepurare etc.). S-a evidențiat, că procentajul îmbolnăvirilor populației din mediul rural este mai ridicat în cazul landschafturilor aparținând clasei Ca (stepă cu fâneată) și mai redusă în cazul peisajelor clasei acide (silvostepă, păduri de foioase și în amestec).

Analiza complexă medico-geochimică a permis stabilirea corelării îmbolnăvirilor copiilor de alopecie cazul (Cernăuți, 1988) cu factorii poluanți din mediul ambiant care au acționat sinergic (oligoelemente toxice, compuși organici, radionuclizi). În limitele orașului au fost stabiliți indici integrali ai pericolului ecologic ($I_p > 50$), ceea ce dovedește că valoarea respectivă este o limită care, odată depășită, produce modificări biologice majore în organism.

Analiza ecologo-geochimică a permis aprecierea stării mediului în regiunea studiată, conducând la formarea unui model sistemic de monitoring a gradului de poluare, cu scopul de a găsi cele mai adecvate metode de prevenire și combatere a proceselor de impurificare a mediului ambiant.

Principala sarcină a cercetărilor viitoare a landschafturilor natural-antropice constă în elaborarea unor noi principii și metode de optimizare a calităților ecologo-geochimice ale acestora cea ce poate fi realizat printr-o legislație adecvată care să poată controla influența comunităților umane asupra mediului înconjurător.

BIBLIOGRAFIE

- Гуцуляк В.М., Мебична географія (екологічний аспект). - Чернівц: Рута, 1997. - 72 с.
- Гуцуляк В.М., Ландшафтна екологія: Геохімічний аспект. Чернівц: Рута, 2002. - 272 с.
- Гуцуляк В.М, Польчина С., Присакар В., Грунти ландшафтів м. Чернівц // Наук. виск. Чернівецьково ун-ту: 36. наук. праць. Вип. 220: Географія. Чернівц: Рута, 2004. – с. 3-14

Vasile Gutuleac
Facultatea de Geografie
Univ. „Iurii Fedkovyci” Cernăuți